

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціально-гуманітарного факультету

Оксана ГОМОТЮК

«___» _____ 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

«___» _____ 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ННІНОТ

Святослав ПИТЕЛЬ

«___» _____ 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

«Економічні основи соціального забезпечення»

ступінь вищої освіти – бакалавр

галузь знань – 23 «Соціальна робота»

спеціальність – 231 «Соціальна робота»

освітньо-професійна програма - «Соціальна робота»

Кафедра фінансових технологій та банківського бізнесу

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. заняття (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Іспит (сем.)
Денна	3	5	30	30	4	8	78	150	5
Заочна	3	5	8	4	-	-	138	150	6

29.08.2025
[Signature]

Тернопіль – 2025

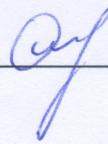
Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Соціальна робота» підготовки бакалавра галузі знань 23 «Соціальна робота» спеціальності 231 «Соціальна робота», затвердженої на засіданні Вченої ради ЗУНУ (протокол №10 від 23.06.2023р.)

Робочу програму склала доцент кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу, к.е.н., доцент Ольга НІПАЛДІ

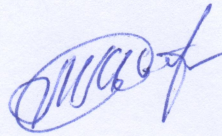
Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу, протокол № 1 від 28.08.2025 р.

Завідувач кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу

д.е.н., професор

 _____ Ольга КНЕЙСЛЕР

Гарант ОПІ,
канд.екон.наук, доцент

Світлана МИКОЛЮК

1. СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»

1. Опис дисципліни

Дисципліна «Економічні основи соціального забезпечення»	Галузь знань, спеціальність, освітньо- професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань 23 «Соціальна робота»	Нормативна дисципліна циклу професійної підготовки за фаховим спрямуванням
Кількість залікових модулів – 5	Спеціальність 231 «Соціальна робота» Освітньо-професійна програма «Соціальна робота»	Рік підготовки: <i>денна форма</i> – 3 <i>заочна форма</i> - 3 Семестр: <i>денна форма</i> – 5 <i>заочна форма</i> – 5, 6
Кількість змістових модулів – 2	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції: <i>денна форма</i> – 30 год.; <i>заочна форма</i> – 8 год. Практичні заняття: <i>денна форма</i> – 30 год. <i>заочна форма</i> – 4 год.
Загальна кількість годин – 150 год.		Самостійна робота: <i>денна форма</i> – 78 год. <i>заочна форма</i> – 138 год. Тренінг: <i>денна форма</i> – 8 год. Індивідуальна робота: <i>денна форма</i> – 4 год.
Тижневих годин: <i>денна форма</i> - 10 год., з них аудиторних - 4 год.		Вид підсумкового контролю: екзамен

2. МЕТА Й ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Мета вивчення дисципліни

Мета: вивчення економічних основ соціального забезпечення; набуття студентами необхідних знань, умінь і навичок з економічних основ соціального забезпечення як сфери їх майбутньої професійної діяльності; формування у студентів економічного мислення на основі знання сучасних економічних законів, закономірності, категорій.

✓ Виявити вплив економічних чинників на соціальне благополуччя суспільства у цілому, окремих соціальних груп, прошарків, індивідів в умовах ринкової економіки.

✓ Визначити і охарактеризувати джерела, принципи, порядок фінансування соціального забезпечення.

✓ Вивчити основи організації економічної діяльності та кадрову політику установ і служб соціальної сфери.

✓

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

- Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціальнопедагогічного, юридичного, економічного, медичного).
- Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб.
- Здатність до співпраці у міжнародному середовищі та розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

2.4. Передумовою для вивчення дисципліни «Економічні основи соціального забезпечення» є «Статистика», «Міжнародні стандарти у сфері соціальних послуг», «Теорія ймовірностей і математична статистика».

2.5. Результати навчання

- Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.
- Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.
- Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога.
- Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

3. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ «Економічні основи соціального забезпечення»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Теоретико-методологічні основи економіки соціального забезпечення

Тема 1. Загальні засади впливу економічних процесів на систему соціального забезпечення

Предмет і завдання курсу «Економічні основи соціального забезпечення». Сутність і особливості економічної діяльності у сфері соціального забезпечення. Предмет вивчення курсу: економічні процеси у суспільстві та їх вплив на соціум і соціальне благополуччя суспільства в цілому, соціальних груп і окремих особистостей; закономірності розвитку економічних відносин різних суб'єктів і функціонування соціального забезпечення, соціальних служб, установ і підприємств соціального обслуговування населення в суспільстві. Основні принципи економіки соціального обслуговування як відображення загальних принципів соціального забезпечення та специфіки економічного розвитку соціальної сфери (економічної справедливості, суспільної доцільності, пріоритету держави, соціально-економічного реагування, економічної ефективності тощо). Економічний простір соціального забезпечення. Характеристика розвитку соціальної системи, економічної взаємодії інститутів соціального захисту, її суб'єктів і об'єктів, що забезпечують умови для нормальної життєдіяльності членів суспільства, задоволення їх потреб.

Тема 2. Взаємозв'язок і взаємозалежність економічної та соціальної політики держави

Діалектика економічного і соціального у ринковій економіці. Об'єктивна необхідність соціального захисту населення у суспільстві ринкових відносин. Основні передумови необхідності формування системи соціального захисту населення в умовах ринку: підвищення питомої ваги приватної власності на засоби виробництва; зміна системи розподілу матеріальних і духовних благ; стратифікація суспільства, зростання чисельності та збільшення соціально вразливих категорій населення; відчуження виробника від засобів виробництва; зростання безробіття; зниження рівня життя населення тощо. Етапи зміни соціальної спрямованості економічної політики держави відповідно до практики ринкових відносин. Визнання державою і суспільством своєї відповідальності за дотримання економічних і соціальних прав людини на достатній рівень життя і безперервне його поліпшення. Об'єктивні та суб'єктивні умови реалізації напрямів соціальної політики. Механізми соціальної координації. Соціальні суперечності економіки України та шляхи їх розв'язання.

Тема 3. Державні соціальні стандарти та соціальні гарантії

Принципи формування державних соціальних стандартів, соціальних норм і нормативів. Прожитковий мінімум як базовий державний соціальний стандарт. Державні соціальні гарантії, порядок їх визначення та затвердження. Нормативи витрат (фінансування). Проблема невідповідності державних соціальних стандартів економічним реаліям.

Тема 4. Матеріальний добробут населення, його структура та динаміка

Добробут населення: поняття, сутність, показники. Вплив відносин власності на добробут населення. Індикатори рівня і якості життя. Середня тривалість життя. Сукупні, номінальні, реальні доходи населення. Обсяг виплат і пільг. Рівень і структура соціально-споживаних товарів і послуг. Рівень і динаміка цін на основні предмети споживання, тарифи комунальних і транспортних послуг. Умови праці. Житлові умови. Тривалість робочого дня і робочого тижня. Рівень освіти та медичного обслуговування. Потенціал індивідуального розвитку людини як узагальнюючий показник добробуту населення країни. Обсяг і структура споживання. Мінімальний споживчий бюджет і прожитковий мінімум. Динаміка матеріального добробуту і економічна диференціація населення. Критерії забезпеченості та бідності. Соціально-економічний потенціал сім'ї як показник добробуту.

Тема 5. Соціально-економічний статус як чинник диференціації у соціальному захисті

Соціально-економічний статус: сутність і чинники його формування. Види відхилення економічного статусу і показники. Джині-коефіцієнт і доцільний коефіцієнт: поняття, значення та динаміка. Об'єктивні основи стратифікації суспільства. Соціальна стратифікація суспільства та соціально-економічний статус різних груп і верств населення, їх взаємозалежність. Диференціація економічного статусу як основа соціального розшарування суспільства. Грошові доходи населення: джерела формування, структура, динаміка. Теорія флуктуації економічного статусу (гіпотези Маркса К., Парето В., Сорокіна П.). Поняття соціальної та економічної диференціації населення. Основні критерії соціальної диференціації населення і їх види. Диференціація форм і методів підвищення соціально-економічного потенціалу сім'ї, різних категорій громадян. Забезпечення належного соціально-економічного статусу громадян як мета соціального захисту. Основні соціально-економічні методи для вирівнювання соціально-економічного статусу населення. Бідність як явище соціально-економічної диференціації населення.

Тема 6. Системи забезпечення соціального захисту в зарубіжних країнах

Специфіка систем соціального захисту у різних країнах світу. Залежність систем соціального захисту від особливостей діяльності суспільних інститутів забезпечення

загального добробуту, національних особливостей і культурних традицій.

Універсальна модель соціального захисту як засіб досягнення соціальної справедливості у суспільстві, скорочення нерівності у розподілі соціальних та економічних ресурсів шляхом абсолютного зменшення різниці у статусі та доходах. Характеристика континентальної (консервативної) моделі. Особливість ліберальної (англосаксонської) моделі – соціальний захист найбідніших верств населення. Соціальне забезпечення усіх громадян у скандинавській моделі. Позитивні сторони і недоліки південноєвропейської моделі. Доцільність впровадження сучасних існуючих систем соціального захисту або їх елементів з урахуванням соціально-економічної ситуації в Україні.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Організація економічної діяльності установ соціального забезпечення

Тема 7. Сутність і особливості економічної діяльності у системі соціального захисту населення

Організаційно-економічні основи соціального забезпечення та його особливості на сучасному етапі. Державна гарантія прав громадян на соціальне забезпечення, його види та структура. Специфіка економічних відносин у соціальній сфері. Організаційно-економічний механізм здійснення соціального забезпечення. Фонди соціального забезпечення і джерела їх формування. Відповідність умов і норм пенсійного забезпечення з економічними можливостями держави. Економічні основи концепції реформи пенсійного забезпечення та створення пенсійної системи, що відповідає ринковій економіці. Розміри пенсій і їх співвідношення з оплатою праці і мінімальним прожитковим мінімумом. Перерахунок та індексування пенсій. Соціальне забезпечення як система виплат, послуг і пільг із задоволення соціально-економічних потреб населення. Мінімальні державні соціально-економічні гарантії, пільги та виплати різним верствам населення. Мінімальні державні гарантії і мінімальні соціальні стандарти: поняття, сутність, значення. Система гарантій в галузі пенсійного забезпечення, виплат, оплати праці, медичного обслуговування, освіти тощо. Класифікація державних соціально-економічних гарантій в залежності від об'єкта соціального захисту (люди похилого віку, інваліди, діти, безробітні тощо). Нормативно-правові документи, що закріплюють гарантії та пільги. Проблеми вдосконалення соціально-економічних гарантій з підтримки соціально незахищених груп населення.

Тема 8. Економічний та соціальний розвиток підприємства

Сутність, соціально-економічні характеристики та ознаки підприємства. Економічна функція підприємства та напрямки її реалізації. Виробнича складова праці в умовах ринкової економіки. Проблема безробіття. Переваги і недоліки приватного бізнесу. Основні напрями активізації господарської активності підприємств. Економіка підприємства як частина економічного простору соціальної роботи. Соціальні наслідки економічної активності. Підвищення рівня і якості життя як головна мета економічної діяльності підприємств. Джерела доходів підприємств. Витрати підприємства. Проблема балансу доходів і витрат підприємства. Шляхи досягнення збалансованості бюджету підприємства.

Тема 9. Фінансові основи соціального забезпечення

Фінансування у системі соціального захисту населення. Сутність, принципи, основні джерела і порядок формування системи фінансів для соціальної сфери. Основні функції фінансування. Бюджетне фінансування соціальної сфери: проблеми і недоліки. Бюджетні дотації та їх соціальне значення. Особливості фінансування соціальної роботи з місцевого бюджету. Джерела і структура місцевого бюджету, принципи його формування. Роль і призначення позабюджетних фондів. Пряме і непряме фінансування соціальної роботи. Соціальні пільги: роль і проблеми. Програмно-цільове фінансування, його переваги,

Залучення ресурсів організацій-партнерів для соціальної підтримки населення та їх роль в соціальному захисті найбільш уразливих груп суспільства. Об'єктивна необхідність зниження частки державних вкладень і зростання ролі соціального страхування у створенні джерел фінансування соціального забезпечення.

Економічна ефективність діяльності соціальних служб. Економічна ефективність як напрям загальної ефективності у соціальній роботі. Ефективність як міра задоволення соціально-економічних потреб людини. Поняття ефективності соціальної роботи. Основні елементи ефективності: мета, результат, витрати, загальноприйняті норми. Критерії і методи визначення ефективності соціальної роботи. Соціальні нормативи як узагальнений критерій оцінки ефективності соціальної діяльності. Методи визначення ефективності соціальної роботи: статистичний, порівняльний, соціально-демографічний аналіз; соціологічні дослідження; математичне моделювання тощо. Нові наукові підходи до оцінки результативності соціальної роботи: проблемно-орієнтований підхід, клінічна оцінка тощо. Проблеми визначення економічної ефективності соціальної роботи та основні напрямки їх вирішення.

Денна форма

Назва теми		Кількість годин					Контрольні заходи
		Лекції	Прак.заняття	Самостійна роб.	Індив.робота	Тренінг	
	Змістовий модуль 1						
Тема 1. Загальні засади впливу економічних процесів на систему соціального забезпечення		2	2	10	2	4	Поточне опитування
Тема 2. Взаємозв'язок і взаємозалежність економічної та соціальної політики держави		2	2	10			
Тема 3. Державні соціальні стандарти та соціальні гарантії		4	4	5			
Тема 4. Матеріальний добробут населення, його структура та динаміка		2	2	10			
Тема 5. Соціально-економічний статус як чинник диференціації у соціальному захисті		4	4	5			
Тема 6. Системи забезпечення соціального захисту в зарубіжних країнах		4	4	5			
	Змістовий модуль 2						

Тема 7. Сутність і особливості економічної діяльності у системі соціального захисту населення	2	2	10	2	4	Поточне опитування
Тема 8. Економічний та соціальний розвиток підприємства	4	4	10			
Тема 9. Фінансові основи соціального забезпечення	4	4	5			
Тема 10. Соціальна та економічна ефективність діяльності соціальних служб	2	2	8			
РАЗОМ	30	30	78	4	8	

Заочна форма

Назва теми				
	Лекції	Прак. заняття	Самос. роб.	Контрольні заходи
Змістовний модуль 1				
Тема 1. Загальні засади впливу економічних процесів на систему соціального забезпечення	4	2	20	Поточне опитування
Тема 2. Взаємозв'язок і взаємозалежність економічної та соціальної політики держави			20	
Тема 3. Державні соціальні стандарти та соціальні гарантії			10	
Тема 4. Матеріальний добробут населення, його структура та динаміка			10	
Тема 5. Соціально-економічний статус як чинник диференціації у соціальному захисті			10	
Тема 6. Системи забезпечення соціального захисту в зарубіжних країнах			20	
Змістовний модуль 2				

Тема 7. Сутність і особливості економічної діяльності у системі соціального захисту населення	4	2	10	Поточне опитування
Тема 8. Економічний та соціальний розвиток підприємства			10	
Тема 9. Фінансові основи соціального забезпечення			10	
Тема 10. Соціальна та економічна ефективність діяльності соціальних служб			18	
РАЗОМ	8	4	138	

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Денна форма

Практичне заняття 1

Тема 1.ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ВПЛИВУ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА СИСТЕМУ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

- 1.1. Предмет, завдання та функції освітнього компонента
- 1.2. Сутність та особливості економічної діяльності в системі соціального захисту населення
- 1.3. Закономірності розвитку економічних відносин різних суб'єктів
- 1.4. Принципи економіки соціального захисту
- 1.5. Суть економічної системи та її основні елементи

Практичне заняття 2

Тема 2.ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК І ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

- 1.1.Сутність та цілі економічної політики держави
- 1.2.Види економічної політики держави
- 1.3.Напрями та проблеми соціальної політики держави
- 1.4.Вплив соціально-економічного становища України на соціальну політику
- 1.5.Соціальний захист населення як складова соціальної політики держави

Практичне заняття 3-4

Тема 3.ДЕРЖАВНІ СОЦІАЛЬНІ СТАНДАРТИ ТА СОЦІАЛЬНІ ГАРАНТІЇ

- 1.1.Принципи формування державних соціальних стандартів, соціальних норм і нормативів.
- 1.2.Прожитковий мінімум як базовий державний соціальний стандарт
- 1.3.Державні соціальні гарантії, порядок їх визначення та затвердження
- 1.4.Нормативи витрат(фінансування)

Практичне заняття 5

Тема 4. МАТЕРІАЛЬНИЙ ДОБРОБУТ НАСЕЛЕННЯ, ЙОГО СТРУКТУРА ТА ДИНАМІКА

- 1.1.Поняття, сутність та складові добробуту населення
- 1.2.Аналіз динаміки співвідношення державних соціальних стандартів в Україні
- 1.3.Вплив відносин власності на добробут
- 1.4.Система показників рівня та якості життя населення

1.5. Соціально-економічний потенціал сім'ї як чинник добробуту

Практичне заняття 6-7

Тема 5. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ СТАТУС ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ У СОЦІАЛЬНОМУ ЗАХИСТІ

- 1.1. Соціальна стратифікація
- 1.2. Поняття та чинники економічного статусу
- 1.3. Види відхилення та показники економічного статусу
- 1.4. Адресний підхід в соціальному забезпеченні
- 1.5. Заробітна плата як пряме джерело економічного статусу

Практичне заняття 8-9

Тема 6. СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

- 1.1. Сутність та ознаки соціальної держави
- 1.2. Моделі соціальної держави
- 1.3. Світові моделі соціального захисту населення
- 1.4. Характеристика моделі соціального захисту в Україні

Практичне заняття 10

Тема 7. СУТНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

- 1.1. Сутність та мета соціального захисту
- 1.2. Моделі соціального захисту
- 1.3. Соціальний захист як система управління соціальними ризиками
- 1.4. Місце та роль соціального страхування у системі соціального захисту населення
- 1.5. Єдиний соціальний внесок

Практичне заняття 11-12

Тема 8. ЕКОНОМІЧНИЙ ТА СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

- 1.1. Особливості планування соціального розвитку підприємства
- 1.2. Соціальна структура та показники оцінки результатів соціального розвитку підприємства
- 1.3. Аналіз умов праці та системи соціальних пільг і виплат

Практичне заняття 13-14

Тема 9. ФІНАНСОВІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- 1.1. Сутність, принципи та джерела фінансування соціальної сфери
- 1.2. Економічні нормативи регулювання фінансових відносин в соціальній сфері
- 1.3. Фінансування соціальної сфери через банківську та казначейську системи
- 1.4. Програмно-цільове фінансування, його переваги, суперечності та проблеми

Практичне заняття 15

Тема 10. СОЦІАЛЬНА ТА ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ

- 1.1. Поняття ефективності соціальної роботи.
- 1.2. Економічна ефективність діяльності соціальних служб.
- 1.3. Ефективність як міра задоволення соціально-економічних потреб людини..
- 1.4. Основні елементи ефективності: мета, результат, витрати, загальноприйняті норми
- 1.5. Економічна ефективність як напрям загальної ефективності у соціальній роботі.

Заочна форма

Практичне заняття №1

Тема 1.ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ВПЛИВУ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА СИСТЕМУ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

- 1.1.Предмет, завдання та функції освітнього компонента
- 1.2.Сутність та особливості економічної діяльності в системі соціального захисту населення
- 1.3.Закономірності розвитку економічних відносин різних суб'єктів
- 1.4.Принципи економіки соціального захисту
- 1.5.Суть економічної системи та її основні елементи

Тема 2.ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК І ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

- 1.1.Сутність та цілі економічної політики держави
- 1.2.Види економічної політики держави
- 1.3.Напрями та проблеми соціальної політики держави
- 1.4.Вплив соціально-економічного становища України на соціальну політику
- 1.5.Соціальний захист населення як складова соціальної політики держави

Тема 3.ДЕРЖАВНІ СОЦІАЛЬНІ СТАНДАРТИ ТА СОЦІАЛЬНІ ГАРАНТІЇ

- 1.1.Принципи формування державних соціальних стандартів, соціальних норм і нормативів.
- 1.2.Прожитковий мінімум як базовий державний соціальний стандарт
- 1.3.Державні соціальні гарантії, порядок їх визначення та затвердження
- 1.4.Нормативи витрат(фінансування)

Тема 4. МАТЕРІАЛЬНИЙ ДОБРОБУТ НАСЕЛЕННЯ, ЙОГО СТРУКТУРА ТА ДИНАМІКА

- 1.1.Поняття, сутність та складові добробуту населення
- 1.2.Аналіз динаміки співвідношення державних соціальних стандартів в Україні
- 1.3.Вплив відносин власності на добробут
- 1.4.Система показників рівня та якості життя населення
- 1.5.Соціально-економічний потенціал сім'ї як чинник добробуту

Тема 5. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ СТАТУС ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ У СОЦІАЛЬНОМУ ЗАХИСТІ

- 1.1.Соціальна стратифікація
- 1.2.Поняття та чинники економічного статусу
- 1.3.Види відхилення та показники економічного статусу
- 1.4.Адресний підхід в соціальному забезпеченні
- 1.5.Заробітна плата як пряме джерело економічного статусу

Тема 6. СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

- 1.5. Сутність та ознаки соціальної держави
- 1.6. Моделі соціальної держави
- 1.7. Світові моделі соціального захисту населення
- 1.8. Характеристика моделі соціального захисту в Україні

Практичне заняття №2

Тема7. СУТНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

- 1.1.Сутність та мета соціального захисту
- 1.2.Моделі соціального захисту

- 1.3. Соціальний захист як система управління соціальними ризиками
- 1.4. Місце та роль соціального страхування у системі соціального захисту населення
- 1.5. Єдиний соціальний внесок

Тема 8. ЕКОНОМІЧНИЙ ТА СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

- 1.1. Особливості планування соціального розвитку підприємства
- 1.2. Соціальна структура та показники оцінки результатів соціального розвитку підприємства
- 1.3. Аналіз умов праці та системи соціальних пільг і виплат

Тема 9. ФІНАНСОВІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- 1.3. Сутність, принципи та джерела фінансування соціальної сфери
- 1.4. Економічні нормативи регулювання фінансових відносин в соціальній сфері
- 1.3. Фінансування соціальної сфери через банківську та казначейську системи
- 1.4. Програмно-цільове фінансування, його переваги, суперечності та проблеми

Тема 10. СОЦІАЛЬНА ТА ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ

- 1.1. Поняття ефективності соціальної роботи.
- 1.2. Економічна ефективність діяльності соціальних служб.
- 1.3. Ефективність як міра задоволення соціально-економічних потреб людини..
- 1.4. Основні елементи ефективності: мета, результат, витрати, загальноприйняті норми
- 1.5. Економічна ефективність як напрям загальної ефективності у соціальній роботі.

6. Самостійна робота

Завдання для самостійної роботи. Здобувачами вищої освіти за темами, вказаними в тематичному плані дисципліни необхідно виконати індивідуальні завдання у вигляді реферату з використанням аналізу наукових статей, статистичних даних по місту, області, регіону. Реферат є важливим засобом у засвоєнні знань. Мета реферативної доповіді полягає у засвоєнні здобувачем вищої освіти основних аспектів розкритої у реферативному дослідженні теми, формуванні запитань, проведенні дискусії.

На семінарському занятті рекомендується обговорювати не більше двох рефератів.

Вимоги до реферату: Обсяг – 10–15 аркушів формату А4.

Структура – вступ, основна частина, висновок, список використаних джерел.

У вступі розкривається актуальність теми, визначається мета, в основній частині містяться основні положення дослідження, що розкривають тему, у висновку викладаються основні положення та пропозиції автора, що впливають із розгляду теми.

Оцінювання здобутих знань і навичок здобувачів вищої освіти з СРС .

Реферативна доповідь та участь в її обговоренні можуть бути предметом окремого оцінювання викладачем або враховуватись ним при оцінці інших форм контролю.

Тематика для самостійної роботи з дисципліни «Економічні основи соціального забезпечення»

1. Соціально-орієнтована держава: поняття, мета та завдання, принципи функціонування та чинники становлення.
2. Бюджет соціальної спрямованості.
3. Типи (моделі) соціальної держави: порівняльна характеристика.
4. Моделі розподілу доходів суспільства та соціальна справедливість.
5. Проблема бідності в Україні та шляхи її вирішення.

6. Механізм соціальних трансфертів.
7. Структура органів управління організаціями соціального захисту населення.
8. Монетизація пільг як напрямок перетворень у сфері соціального забезпечення.
9. Підприємницька діяльність в сфері соціального обслуговування.
10. Фінансова політика у соціальній сфері.
11. Програмно-цільове фінансування соціальної роботи: підстави, переваги та проблеми
12. Роль і зміст маркетингової діяльності в соціальній сфері.
13. Бюджетно-страхова модель фінансування закладів охорони здоров'я.
14. Ринок соціального страхування.
15. Добровільне медичне страхування в умовах ринку. Економічний статус соціального працівника: стан і проблеми.
16. Франчайзинг як елемент розширення економічних можливостей підприємництва у платному секторі соціальних послуг.
17. Недержавні суб'єкти соціальної роботи та особливості
18. їх фінансування.
19. Інноваційне підприємництво у галузях соціально-культурного комплексу.
20. Залучені джерела фінансування організацій соціальної сфери та соціального захисту населення.
21. Державні і власні джерела фінансування організацій соціальної сфери та соціального захисту населення.
22. Взаємодія економічного середовища і соціальної сфери.
23. Державні гарантії та мінімальні соціальні стандарти в Україні.
24. Особливості бюджетного фінансування установ соціального забезпечення.
25. Зарубіжний досвід фінансування системи соціального захисту населення.

7. Тренінг з дисципліни

Тренінг виконується здобувачами вищої освіти письмово у формі відповідей на питання при консультуванні з викладачем. Здобувачі вищої освіти повинні обрати 2 питання самостійно.

Питання для тренінгу

1. Обґрунтуйте, яким чином економічні процеси впливають на систему соціального захисту.
2. Поясніть, чому економіка України не може забезпечити усіх потреб системи соціального захисту.
3. Розкрийте відмінність між континентальною та англосаксонською моделлю соціального захисту.
4. Наведіть приклад недоліків та правових колізій в сфері соціального захисту.
5. Розрахуйте та зобразіть графічно точку беззбитковості соціального проекту.
6. Наведіть приклад розрахунку фінансової ефективності соціального проекту.

7. Проаналізуйте динаміку та співвідношення державних соціальних стандартів в Україні.
8. Обґрунтуйте з економічної точки зору, чому адресний підхід в соціальному захисті є більш ефективним.
9. Розкрийте економічну стратифікацію в Україні та вкажіть шляхи її подолання.

Завдання для тренінгу.

Здобувачу вищої освіти необхідно самостійно обґрунтувати та викласти своє бачення на вищенаведені 2 питання.

Оцінювання здобутих знань і навичок здобувачів вищої освіти з тренінгу .

Загальна оцінка визначається як середнє арифметичне з оцінок за виконання завдання тренінгу.

8. Методи навчання

У процесі навчання застосовуються: лекції, практичні та індивідуальні заняття, консультації, самостійна робота в групах, методи опитування, тестування, моделювання практичних ситуацій, реферування, виконання самостійної роботи.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни “Економічні основи соціального забезпечення” використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартне тестування
- поточне опитування;
- модульне тестування та опитування;
- оцінювання виконання самостійною роботою;
- іспит;
- інші види індивідуальних та групових робіт.

10. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.

Політика щодо відвідування. За об’єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Загальна оцінка знань студентів з дисципліни пропорційно враховує результати поточного та підсумкового контролів і формується за сто бальною системою оцінювання та з використанням ECTS. Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) із дисципліни “Економічні основи соціального забезпечення” визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5
10%	10%	10%	10%	5%	15%	40%
Поточне опитування	Модульний контроль 1	Поточне опитуван	Модульний контроль 2	Тренінги	Самостійна робота	Екзамен

		ня				
Оцінка визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять	Модульна контрольна робота по темах 1-5	Оцінка визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять	Модульна контрольна робота по темах 6-10	Оцінка визначається як середнє арифметичне з оцінок за виконання завдання тренінгу	Оцінка за виконання написання реферату	Структура білету: 10 тестів по 2 бали – max 20 балів; 2 теоретичних питання по 25 балів – max 50 балів; 1 задача – max 30 балів

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-39	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

Поточне оцінювання:

90–100 балів – здобувач вищої освіти у повному обсязі володіє матеріалом, аргументовано й послідовно його викладає, демонструє глибоке розуміння понять і вміння застосовувати знання на практиці;

75–89 балів – матеріал засвоєно достатньо повно, проте бракує аргументації; допускаються несуттєві неточності;

65–74 бали – засвоєно лише основний зміст без належного аналізу; відповідь поверхнева, аргументація слабка;

60–64 бали – відповідь фрагментарна, із суттєвими неточностями, аргументація відсутня;

1–59 балів – матеріал практично не засвоєно, суть питань не розкрито.

Підсумкова оцінка за поточне опитування визначається як середнє арифметичне балів, отриманих на заняттях у межах кожного модуля.

Тренінг:

90–100 балів – здобувач вищої освіти у повному обсязі володіє матеріалом, творчо застосовує його у завданнях, обґрунтовує результати;

75–89 балів – матеріал засвоєно належно, проте у виконанні окремих завдань бракує аргументованості; незначні помилки;

65–74 бали – завдання виконані на базовому рівні, бракує глибини та системності; аргументація слабка;

60–64 бали – завдання виконано поверхнево, відсутнє обґрунтування та творчий підхід;

1–59 балів – завдання не виконані або виконані формально.

Оцінка за тренінг визначається як середнє арифметичне балів за всі завдання.

Самостійна робота:

90–100 балів – виконані всі завдання, наявні елементи власних досліджень, високий рівень аргументації, креативність;

75–89 балів – завдання виконані здебільшого якісно, проте з окремими недопрацюваннями; аргументація достатня;

60–74 бали – завдання виконані частково, є суттєві помилки, поверхневий аналіз;

1–59 балів – завдання практично не виконані, відсутні авторські напрацювання, наявні грубі помилки.

Оцінка за самостійну роботу визначається за виконання написання реферату.

Модульна робота, екзамен – види контролю, при яких засвоєння здобувачем теоретичного та практичного матеріалу оцінюється від 0 до 100 балів як сума балів за виконані завдання.

Екзаменаційний білет складається із:

тестів: 10 тестів, за правильну відповідь на кожен із яких студент може отримати 2 бали, що в підсумку дає максимально 20 балів; 2 бали – на тест надано правильну відповідь; 2 *теоретичних питань* від 0 до 25 балів, що в підсумку дає максимально 50 балів; 1 *задачі* (практичні навички) за розв'язання якої, здобувач може отримати від 0 до 30 балів.

15–30 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання і інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

5–14 балів – у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання, але на додаткові контрольні запитання відсутня повна відповідь, допускає несуттєві неточності та фрагментарно (без аргументації) інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

1–4 балів – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно розв'язує практичне завдання, допускає суттєві неточності, поверхнево його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. теоретичного (проблемного) питання: 1 теоретичне питання, за відповідь на яке студент може отримати від 0 до 30 балів.

15–25 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, всебічно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповіді, глибоко та всебічно розкриває зміст завдання.

1–14 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не в повному обсязі, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання, допускаючи при цьому суттєві неточності, відповіді на запитання нечіткі.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна “Економічні основи соціального забезпечення”

№ з/п	Найменування	Номер теми
1.	Технічне забезпечення: мультимедійний проєктор, ноутбук, проєкційний екран.	1-10
2.	Базове програмне забезпечення: ОС Windows. Стандартне програмне забезпечення базових інформаційних технологій: MS Office (Word, Excel, PowerPoint, Microsoft Visio). Телекомунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Opera, Google Chrome, Firefox, Viber тощо).	1-10
3.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності).	1-10
4.	Комунікаційне програмне забезпечення Zoom для проведення занять в режимі on-line (за необхідності).	1-10

Рекомендована література

1. Атаманюк Р. Ф., Атаманюк Е. А. Соціальна економіка: навчальний посібник. Львів : Новий світ-2000, 2020. 203 с.
2. Арабчук Я. І. Фінансова стабільність – запорука соціальної політики (ПФУ від респекту до панахиди). Державне управління: удосконалення та розвиток. 2021. № 8. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/8_2021/33.pdf.
3. Бахновська І. П., Костюк Н. П. Аналіз законодавчого регулювання соціальної підтримки малозабезпеченим сім'ям України в умовах євроінтеграції. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 9. С. 243–245. URL: http://lsei.org.ua/9_2022/57.pdf.
4. Бережецька Т. О. Аналіз індикаторів та оцінка стану соціальної безпеки в Україні. Ефективна економіка. 2019. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2019/173.pdf.
5. Білик О. І. Формування системи публічного управління соціальними ризиками у світовій практиці. Інвестиції: практика та досвід. 2021. №2. С.76–81. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2021/14.pdf.
6. Білюга А. Поняття "соціальна гарантія" у контексті сучасної фінансової науки. Економіка та суспільство. 2022. № 42. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1623/1560>.
7. Бондар М. Соціальне забезпечення та соціальний захист в Україні. Економіка та суспільство.
8. Бондаренко С. М., Бугас Н. В. Соціальна політика держави як основа забезпечення соціального розвитку. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2021. № 2. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/42.pdf.
9. Бражко О. В. Модернізація національної системи України соціального захисту населення в період воєнного стану. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2022. № 31. С. 31–34. URL: <http://www.pagjournal.iei.od.ua/archives/2022/31-2022/5.pdf>.
10. Бражко О. В. Особливості формування державних підходів до розвитку системи соціального захисту населення в Україні. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2022. № 27. С. 35–39. URL: <http://www.pagjournal.iei.od.ua/archives/2022/27-2022/6.pdf>.
11. Замкова Н., Гнидюк І. Механізм фінансового забезпечення соціальних гарантій населення України. Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України : зб. наук. пр. IX Міжнар. наук.-практ. конф., 14-16 верес., 2021 р. / гол. ред. Н. Л. Замкова. Вінниця, 2021. Ч. 2. С. 118–127. URL: http://10.0.2.150/docs/Zbirnyky_konferents/2021/14-16.09.21%202.pdf
12. Заяць Т. А., Краєвська Г. О. Соціальні послуги для вразливих категорій населення в територіальних громадах України. Економіка України. 2022. № 3. С. 57–74.
13. Соціальне забезпечення в Україні: навчальний посібник / кол. авторів; за ред. А. Я. Кузнєцової, З. Е. Скринник, Л. К. Семів. Львів : Університет банківської справи, 2021. 547 с.
14. Уразов А. У., Саух І. В., Вікарчук О. І. Основи економічної теорії: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 312 с.
15. Журба І.О. Економічні основи соціального забезпечення: методичні рекомендації до практичних занять. Черкаси: ЧДТУ, 2020. 21с. URL: <https://er.chdtu.edu.ua/handle/ChSTU/1086>
16. Колосок А М. Актуальні аспекти соціального захисту населення *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2021. № 2 (26). С. 16-23. DOI: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2021-02-16-23>
17. Колосок А М., Чернета С. В Аналіз інвестиційної спроможності реалізації соціальних проєктів в об'єднаних територіальних громадах. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2020. № 4 (24). С. 74-82. DOI: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2020-04-37-45>
18. Колосок А. М. Зарубіжний досвід формування національних тристоронніх органів соціального партнерства. *Humanitas*. 2021. №1. С.66-73. DOI:

<https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.1.11>

19. Ніпіаліді О.Ю., Живко М.А. Цивілізаційні детермінанти соціально-економічної поляризації країн.. Науковий журнал «Інноваційна економіка». 2023. №2. С.142-147

<http://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/1069>

20. Ніпіаліді О.Ю., Квасовський О.Р., Спасів Н.Я. Соціально-економічні наслідки повномасштабної війни в Україні: від національних проблем до глобальних викликів. Науковий журнал «Ефективна економіка». 2025. №4

<https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/issue/view/216>

21. Ніпіаліді О.Ю., Квасовський О.Р. Дослідження стану та проблематики розвитку бізнесу в українській економіці під час війни. Науковий журнал «Інноваційна економіка». 2024. №.1

С.125-135 <http://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/1198/1296>

22. Полянничко А. О., Кирилюк А. В. Технології соціальної роботи і соціальної допомоги в умовах трансформаційного періоду: навчально-методичний посібник. Суми : ФОП Цьома, 2020. 336 с. URL: <http://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/9193>

23. Kamiński R., Khovrak I., Kolosok A., Kytsyuk I., Pavlikha N., Polinkevych O. Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw jako przedmiot sprawozdawczości niefinansowej w świetle regulacji prawnych i doświadczeń praktycznych w Polsce i na Ukrainie. Poznań: Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddział w Poznaniu, 2020. 238 str.

<https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/20969>

24. Yelisieieva L., Pavlova O., Kolosok A., Suriak A., Strilchuk R., Safarova A., Kozak S. Electric vehicle market in the national economy (on the materials of presrelizes). *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. 2021. Vol. 11, issue 1, special issue XVIII. P. 88–92.

URL: http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/110118/papers/A_15.pdf

25. Castro S. J., González D. A. Social Creative Economy: A prototype for Social Innovation. *Opción*. 2022. 38(97). P. 20-46. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7486085>

Інтернет-ресурси

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Державна служба України з питань праці. URL: <https://dsp.gov.ua/>
3. Державний центр зайнятості. URL: <https://www.dcz.gov.ua/>
4. Законодавство України. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/zak>
5. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/>
6. Національна соціальна сервісна служба України. URL: <https://nssu.gov.ua/>
7. Пенсійний фонд України. URL: <https://www.pfu.gov.ua/>
8. Social Statistics Commons. URL: <https://network.bepress.com/social-and-behavioral-sciences/social-statistics/>

